

Pozmeňujúci a dopĺňujúci návrh poslancov
Národnej rady Slovenskej republiky
Mariána Čaučíka, Milana Majerského, Igora Janckulíka, Jána Horeckého,
Andrey Turčanovej, Martina Šmilňáka, Jozefa Hajka, Petra Stachuru,
Františka Majerského, Františka Mikloška, Branislava Škripeka,
Anny Záborskej, Richarda Vašečku
k vládnemu návrhu Ústavného zákona z ... 2025,
ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky
č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov

(tlač 733)

Vládny návrh ústavného zákona z ... 2025, ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov (tlač 733) sa mení a dopĺňa takto:

V čl. I sa za bod 1 vkladá nový bod 2, ktorý znie:

„2. V čl. 24 ods. 1 sa na konci pripájajú tieto vety:

„Právo na výhradu vo svedomí sa zaručuje. Podrobnosti uplatňovania práva na výhradu vo svedomí môže ustanoviť zákon alebo medzinárodná zmluva, ktorou je Slovenská republika viazaná.“.

Nasledujúce body sa primerane prečísľujú.

Odôvodnenie:

Novelizácia článku 24 ods. 1 sa zaoberá zakotvením práva na výhradu vo svedomí do Ústavy SR s cieľom posilniť ochranu slobody jednotlivca konať v súlade so svojim svedomím. Zároveň však ustanovuje limity pre jej uplatnenie v situáciách, kde existuje bezprostredné ohrozenie života, bezpečnosti alebo verejného poriadku.

Výhrada vo svedomí je zabezpečená medzi Slovenskou republikou a jednotlivými cirkvami, ktoré v nej pôsobia. Najvýznamnejším dokumentom je Základná zmluva medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou, publikovaná v Zbierke

zákonov SR pod číslom 326/2001 Z. z. Keďže Apoštolský stolec vystupuje ako osobitný subjekt medzinárodného práva s vlastným *ius conventionis*, ide o medzinárodnú zmluvu, ktorá má v súlade s Čl. 7 ods. 5 Ústavy SR prednosť pred zákonmi.

V Čl. 7 Slovenská republika garantuje každému právo na uplatnenie výhrady vo svedomí podľa vieroučných a mravoučných zásad Katolíckej cirkvi, pričom podrobnosti mala upraviť osobitná medzinárodná zmluva, ktorá napokon nebola prijatá. To znamená, že hoci čl. 7 Základnej zmluvy priamo zakladá právo fyzických osôb a týka sa ľudských práv, nie je na základe vôle strán samovykonateľný, čo nemožno stotožňovať s ústavnou úpravou „prednosti pred zákonom“, ktorá sa týka skôr hierarchie právnych predpisov.

Právna konštrukcia Základnej zmluvy bola prevzatá aj pre ostatné konfesie na základe Zmluvy medzi Slovenskou republikou a registrovanými cirkvami a náboženskými spoločnosťami, ktorá bola publikovaná pod č. 250/2002 Z. z. Čl. 7 ods. 1 tejto zmluvy priznáva každému právo na výhradu vo svedomí podľa vieroučných zásad svojej cirkvi, kým čl. 7 ods. 2 odkazuje na osobitné dohody medzi zmluvnými stranami, v ktorých by sa mala zakotviť podrobnejšia úprava. Ani v tomto prípade nedošlo k ich prijatiu.

Ústavná úprava v čl. 24 ods. 1 v spojitosti s odsekom 4 Ústavy SR zastrešuje vo viacerých prijatých zákonných ustanovení napr. § 12 ods. 2 písm. c) zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov; Etický kódex, ktorý tvorí prílohu č. 4 k zákonu č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch v znení neskorších predpisov; § 2 zákona č. 569/2005 Z. z. o alternatívnej službe v čase vojny a vojnového stavu v znení neskorších predpisov.

Svedomie človeka má psychologickú a morálnu funkciu. Psychologická funkcia spočíva v tom, že svedomie je akt poznania seba a sveta. Morálne svedomie je charakterizované snahou robiť dobre a odmietať zlo. Morálny úsudok definuje kým jednotlivec je, čo zastáva a čo je jeho centrálnym morálnym jadrom. Ak osoba nebude konať v súlade so svedomím, tak stratí

integritu alebo úplnosť svojej osoby. Retrospektívne, ak osoba konala v rozpore so svedomím, tak má pocit viny alebo ľútosti.

Vo vzťahu k právu či sociálnej realite v spoločnosti to znamená, že prostredníctvom svedomia jednotlivec realizuje kritické uvažovanie o práve či realite, a táto schopnosť je zdrojom tak morálnej slobody jednotlivca ako aj jeho zodpovednosti. Verejná moc je povinná rešpektovať túto transcendentnosť, ktorá je základom pre spoločnosť, ktorá sa snaží dosahovať a pestovať spravodlivosť. Okrem toho verejná moc si je povinná priznať, že právo nie je stelesnením spravodlivosti. Teda štát, ktorý uznáva slobodu svedomia, vlastne uznáva, že existuje dimenzia človeka do ktorej nezasahuje, čo zabraňuje vzniku totalitného štátu (diktatúry).

Nakoniec výhrada vo svedomí nie je len časťou slobody svedomia samotného jednotlivca. Je to aj varovanie pre celú spoločnosť. Ak veľa osôb odmietne vykonať určitý akt, verejná moc sa nemá snažiť prinútiť vykonať ho na týchto osobách, ale skôr sa snažiť spochybňovať dôvody pre odmietnutie. Ultimátne nie je to právo ale vlastné svedomie, ktoré je najvyšším sudcom.

Výhrada vo svedomí je úzko prepojená s morálnou subjektivitou jednotlivcov. Vo svedomí človek rozoznáva, čo je dobré a správne a to odlišuje od zlého a nesprávneho. Platí, že človek postupuje podľa toho, čo považuje za správne a dobré. V tomto smere tak výhrada vo svedomí pôsobí ako obranný mód slobody: prostredníctvom nej jednotlivec bráni svoju slobodu konať v súlade so svojim svedomím a presvedčením, ktoré mu hovorí o rozdieli medzi dobrým a zlým.

Navrhovaná právna úprava garantuje výhradu svedomia bez ohľadu na náboženskú afiliáciu osoby, ktorá si výhradu uplatňuje. Ústavodarca sa rozhodol povýšiť výhradu vo svedomí na ústavnú úroveň, pričom osobitne spomína osoby poskytujúce zdravotnícku starostlivosť a tie, ktoré pracujú v školstve. S dynamickým rozvojom liekov, terapeutických postupov, technológií či umelej inteligencie je potrebné, aby pracovníci v zdravotníctve mali garantovanú možnosť odmietnuť konať v prípade rozporu s ich svedomím. Limitom takéhoto konania je bezprostredné ohrozenie života druhej osoby. Rovnakým spôsobom sa ústavodarca rozhodol garantovať výhradu vo svedomí aj pracovníkom v školstve z dôvodu, že popri rodičoch

poskytujú výchovu a vzdelávanie deťom či mladistvým. Decentralizácia škôl ako aj možnosť diverzifikácie programov vzdelávania zvyšujú riziko, že školské osnovy budú obsahovať morálne problematický obsah, s ktorým učiteľ nebude súhlasiť. Výhrada vo svedomí v školstve sa týka najmä výučby náboženstva, etiky a sexuálnej výchovy.

Pozmeňujúci a dopĺňujúci návrh

poslancov Národnej rady Slovenskej republiky

Mariána Čaučíka, Milana Majerského, Igora Janckulíka, Jána Horeckého, Andrey
Turčanovej, Martina Šmilňáka, Jozefa Hajka, Petra Stachuru, Františka Majerského,

Františka Mikloška, Branislava Škripeka, ^{*} *Anna Faborská, Richard*
Vavrecka

k vládnomu návrhu Ústavného zákona z ... 2025,
ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky
č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov

** opravil Igor Janckulík*

(tlač 733)

1. MARIÁN ČAUČÍK *[Signature]*

2. MILAN MAJERSKÝ *[Signature]*

3. IGOR JANCKULÍK *[Signature]*

4. JÁN HORECKÝ *[Signature]*

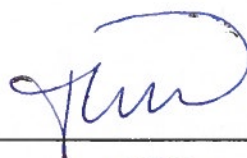
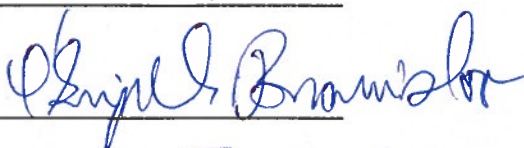
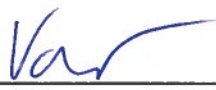
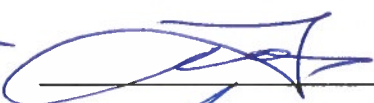
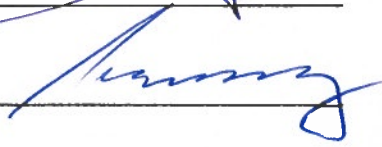
5. FRANTIŠEK VAVRECKÝ *[Signature]*

oprávil Janckulík.
[Signature] ~~* 6. MARIÁN ČAUČÍK *[Signature]*~~

* 6. FRANTIŠEK MIKLOŠ *[Signature]*

* 7. MARTIN ŠMILŇÁK *[Signature]*

* 8. ANDREA TURČANOVÁ *[Signature]*

9. PETER STACHURA
10. JOSEF HADKO
11. BRANISLAV ŠKRÍPEK →
12. ANNA ZÁBRANSKÁ
13. Richard Veselý
14. MAREK KRAČO
15. Rastislav Krátký
16. _____
17. _____
18. _____
19. _____
20. _____